Hrvatski Metropolita — Hrvaticama

Nadbiskup dr. Alojzije Stepinac o savremenoj ženi i o Hrvatici

Izjava Hrvatskog Metropolite glavnoj urednici „Hrvatice"

Zamoljen da odgovorim na neka Vaša pitanja, ne vidim razloga da toj molbi ne udovoljim. Što više u ovoj babilonskoj pometnji pojmova pogotovo mi je i dužnost da i na ovaj način kažem svoje mišljenje kao predstavnik Crkve na pitanja koja Vas zanimaju.

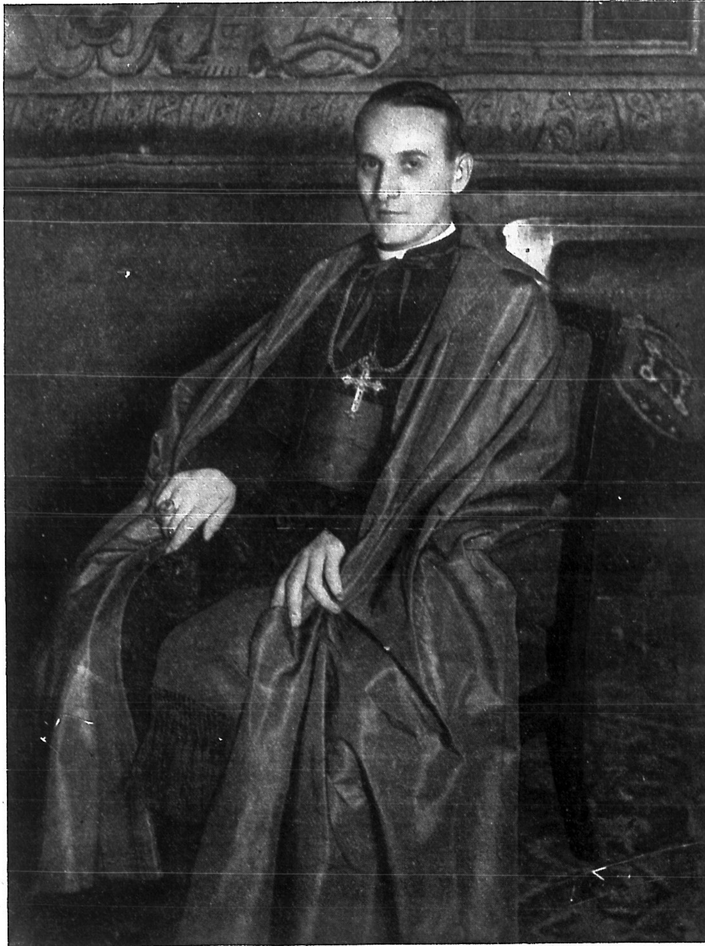
ŽELJELI BISTE ČUTI, KAKVO JE MOJE MIŠLJENJE O DANAŠNJOJ SUVREMENOJ ŽENI?

Kršćaninu će u prosudjivanju žene za sva vremena biti mjerodavne norme, što ih je sam Bog za ženu i njezin život u knjizi objave postavio. Tu se najprije veli, da je mudrost Stvoriteljeva ženu zato pozvala iz ništavila, da bude Adamu: adiutorium simile sibi — pomoć slična njemu samomu. Muž je po sebi nepotpun i jednostran, i zato sam za se nedorastao životnim zadacima. On je nepotpun u sferi ličnog, individualnog života; nepotpun u težnji, da ostvari krug obitelji; nepotpun i jednostran u vodjenju javnoga života i u stvaranju civilizacije i kulture. Providnost mu šalje pomoć u ženi. Ta pomoć nije nešto nuzgrednoga, manje vrijednoga, podredjenoga. Žena je mužu: adiutorium simile sibi — pomoć slična njemu samomu. Sličnost uključuje u sebi jednakost u različnosti, i različnost u jednakosti. Jednakost: žena je čovjek — osoba u punom smislu riječi kao i muž. Ona ima pravo i dužnost, da živi neokrnjenim ljudskim životom, da taj život razvija u punini. Ništa, što je ljudsko ne može i ne smije da joj ostane tudje i zatvoreno. Ali žena nije pozvana, da nadomjesti muža, da stupi na njegovo mjesto i igra ulogu, koju je Bog po prirodi njemu dodijelio. Žena je pozvana, da u sva područja života — počevši od individualnog života muževog — unese nešto novoga, nešto specifički ženskoga, ali za život nešto bitnoga, jednako vrijednoga i ravnopravnoga. I psiholozi i moraliste i pedagozi nabrajaju i ističu specifičke crte i osebine žene. Htio bih naglasiti, kako žena treba da vjeruje u se; da poštuje sebe, i da ostane samoj sebi vjerna. Njezin je utjecaj na život drukčiji od muževljevog; ona na drugi način nego muž aktivno sudjeluje u ostvarivanju Božjih nacrta. Neka vjeruje u vrijednost i značenje svog vlastitog rada. Neka ne ostavlja svoga mjesta: Neka ne napušta svoje uloge u pogibeljnoj iluziji, da će više značiti i više učiniti, ako stupi na mjesto muža i prisvoji njegovu ulogu. Žena se ne može afirmirati u životu, a ne može naći ni vlastite sreće i zadovoljstva skrećući s linije, koju joj je Bog u njezinoj prirodi zacrtao.

Odredjujući pobliže životni zadatak žene sv. Pismo je naziva mater viventium — majka živih. Sv. Pavao pače kratko veli: da će se žena spasiti radjanjem djece. I. Tim. II. 15. Time dakako nije rečeno, da je žena stroj za produciranje novog i svježeg ljudskog materijala. Tako mogu na ženu gledati materijalisti. Kršćanstvo gleda u ženi od Boga blagoslovljenu njivu, na kojoj niče klica života, kojemu je svršetak u vječnosti. Žena je čitavim bićem tajinstveni atelier, gdje Stvoritelj uz najtjesnije sudjelovanje žene kleše najdivniju od svih umjetnina — besmrtno biće čovjeka, djeteta Božjega i baštinika kraljevstva nebeskog. Žena nije Majka samo u tjelesnom smislu; njezino majčinstvo svojom toplinom, ljubavlju i beskrajnom požrtvovnošću obuhvaća čitav život čovjeka, u svim njegovim fazama. Bez ženemajke u ovom punom smislu riječi mi ne bi imali ni Augustina, ni Akvinca; ni Petra Zrinjskoga ni Franu Bulića, da druge i ne spominjem. Ako se žena odreče dužnosti majčinstva, ona se odrekla najveće časti i najuzvišenijeg dostojanstva; ispustila je iz svoje ruke polugu, kojom je pokretala svijetom; od korijena do krune ljudskoga stabla formirala i obnavljala njegov život.

Crkva naziva žene: pius femineus sexus — pobožni ženski spol. Time ne kani pohvaliti u nje neku čuvstvenu, sentimentalnu pobožnost, koja je uvijek spremna da se rastapa u suzama, a nije sposobna za nikakve žrtve i junačka djela. Crkva time ističe jednu dragocjenu odliku žene uopće, a to je: da je ona po svojoj specifički ženskoj prirodi tjesnije povezana s idealnim i religioznim vrednotama ljudskoga života, da im je redovito bliža i pristupačnija od muškarca. Ona do vjerskih spoznaja dolazi više intuicijom i prihvaća ih čitavim bićem, pa je sumnje teže pokolebaju. U nje nije tolika pogibelj kao kod muškarca, da će joj vjerski život razoriti silovite strasti ili da će ga ugušiti kruta životna borba. I napokon, jer je fizički žena slabija, u njezinom je vlastitom interesu, da se što više osloni na idealne i

religiozne sile. Zato ima žena u nekom posebnom smislu poslanje, da bude čuvarica idealnih vrednota u čovječanstvu, da ih s ljubavlju usadjuje u srce novih generacija. Obitelj, gdje ona vlada, treba da bude tim vrednotama utočište u teške dane, kad su one iz javnoga života posve istisnute ili čak silovito progonjene. U tom smislu svaka bi žena trebala biti Vestalka, koja u svom krugu brižno čuva svetu vatru vjere i morala. Trebalo bi da je vazda živo svijesna, koliko je to u njezinom vlastitom interesu. Lijepo je netko rekao: Kršćanstvo je stvorilo prestiž i kraljevsko dostojanstvo žene, i s kršćanstvom će njezinih prerogativa nestati. Mi se vraćamo u staro poganstvo. A s poganstvom se vraća i kruto ropstvo. Koncentracioni logori kao stalne ustanove; prisilni rad, na koji vode miljune, sve su to nova imena za vrlo staru stvar. Žena, upravo jer je fizički slabija, imala je u poganstvu inferiorni, često ropski položaj. Uvidjala to moderna žena ili ne, kad nestane i zadnjeg traga idealnih, vjerskih vrednota kršćanstva, bit će kraj i njezine jednakosti i njezinog gospodstva, ona će se i opet naći u ropstvu.

U svijetlu ovih načela i normi ja promatram modernu ženu, njezin život i njezina nastojanja. Iz toga nije teško izvesti, koje je moje mišljenje o suvremenoj ženi.

PITATE ME NADALJE, KAKO STANOVIŠTE ZAUZIMAM PREMA UPLIVU ŽENE NA POLITIČKI I JAVNI ŽIVOT UOPĆE.

Isključiti ženu od javnoga života i politike značilo bi omalovaživati je u njezinom dostojanstvu čovjeka-osobe; odricati joj pravo na puninu ljudskoga života. I kao kraljica kućnoga ognjišta žena ne može i ne smije ostati pasivna i indiferentna prema javnom životu i politici. Strujanje javnog i političkog života, zrak, što izvana, iz široke javnosti prodire u nutarnjost obitelji, oživljava ili ubija nju samu, njezina muža i djecu. Zato ženi ne može i ne smije biti svejedno, kakav će biti javni život i političko previranje. Ona mora imati mogućnosti, da na svoj način utječe na razvitak svega javnoga života. Ali vrlo je teško pitanje, koje treba rješavati s puno razbora i opreza, na koji način i u kojoj mjeri u konkretnim prilikama žena treba da posegne u javni život. Veliki papa Benedikto XV. reče jednom zgodom: »Razvoj, koji je doveo do sadanjeg stanja ljudskoga društva, mogao je naložiti ženi novih dužnosti i novih prava, kakvih joj stari nisu priznavali. Ali nikakav preokret javnoga mnijenja, nikakve socijalne prilike i nikakav tok dogadjaja ne može ženu svijesnu svoje misije i zadaće istrgnuti iz njezine naravne sfere: a to je obitelj. Ona je kraljica domaćeg ognjišta; pa i kad je daleko od njeg, treba da oko tog ognjišta koncentrira svu ljubav svoga srca majke i domaćice; upravo kao što suveren, kad boravi izvan svoga kraljevstva, nikako ne zaboravlja svojih podanika; oni uvijek u njegovim mislima i brigama zauzimlju prvo mjesto.« Crkva principijelno ne isključuje žene iz javnoga života uopće, pa ni iz aktivne politike. Ona zna, da mogu nastati takove socijalne, ekonomske i opće kulturne prilike, da je žena upravo prinuždena zaći u velikoj mjeri u javni život; da to od nje traže interesi cjeline i zajednice. Već u sv. Pismu Starog zavjeta, a još više u kršćanskoj prošlosti, znale su pojedine žene, pa i svetice, igrati važne političke uloge. I ne može se reći, da su ih odigrale slabije nego muškarci. Uza sve to bismo rekli, da je to više posljedica izvanrednih, ili abnormalnih i poremećenih prilika u ljudskoj zajednici. Najprirodnije i najidealnije će polje rada za ženu uvijek ostati domaće ognjište. Odatle će ona iz skro-

vitosti i povučenosti vršiti svoj golemi blagotvorni utjecaj na razvitak čovječanstva, pa i na politiku. Kršćanstvo je vazda upućivalo ženu, da je tu vrelo njezine snage i da s te strategijske točke ona može gospodovati svijetom. Kako smo već istakli, žene bi morale biti pretorijanska garda mira, sloge, blagosti, dobrote, praštanja, ukratko evandjeoske ljubavi, koja u surovoj i bezobzirnoj političkoj borbi tako brzo ugasne. Zato se ne bi smjele spustiti na političku arenu, u sukobe dnevne, aktivne politike, sve dok nije skrajnja potreba. Već sv. Ivan Hrizostom lijepo ističe ovu prednost i posebnu dužnost žene: »Muža valovi nemirnog vanjskog života neprestano bacaju amo tamo, ali žena ima u domaćem obiteljskom životu školu prave mudrosti; ona se može lakše u svojoj nutrini sabrati i ništa ne može tako uzgojno djelovati na muža, ništa ne može toliko srediti njegovu dušu, koliko smirena ženska duša.« Prava domovina žene je u nutrini; ona je jaka u intimnosti i miru domaćeg života; u njezinom je interesu, u interesu djece i muža, i u interesu čitavoga čovječanstva, da u prvom redu tu usredotoči sve bogatstvo svojih sposobnosti.

To će kršćanski sociolozi imati pred očima, kad im je izreći sud — sud, za koji se traži i solidna teoretska sprema, i široko i duboko poznavanje suvremenog života i njegovih potreba — da li je došao čas, da i žene, drukčije nego u prošlosti, aktivno posegnu u politički život.

NAPOKON JOŠ, KAKVO JE MOJE MIŠLJENJE O RADU HRVATSKIH ŽENA U BORBI HRVATSKOGA NARODA ZA NJEGOVE IDEALE?

Djelomično se odgovor na to nalazi već u dosad rečenom. Narod je veliki organizam. Samo ako svaki dio toga organizma ostane na svom mjestu, ako savjesno vrši funkciju, koju mu je priroda i Providnost sticajem prilika dodijelila, bit će dobro čitavom organizmu. Čitav narod će biti jak, otporan i rasti će do punine života. Ne čini dobro svećenik, ako zanemaruje ili napušta svoje svećeničke dužnosti, pa se baca na područja rada, koja na njegovo zvanje ne spadaju; ne čini dobro naša mladež, ako zaboravlja na svoju prvu i glavnu dužnost, da se solidno i stručno spremi za vodstvo narodnog života u budućnosti, pa posiže u metež dnevne politike; a ne bi učinila dobro ni hrvatska žena, kad bi ostavila svoje prirodno mjesto misleći, da će na drugi način više koristiti svomu narodu. Pastirska mi je dužnost, da tu budem posve otvoren i jasan. Nedavno sam uputio našim liječnicima pismo, koje je našlo živog odjeka u našoj javnosti. Zar ne bi trebalo slično pismo upraviti našim hrvatskih ženama? Bijela kuga, zločin pobačaja oduzima hrvatskom narodu više vitalne snage, nego li bi mu moglo oduzeti najbezobzirnije diktatorsko ugnjetavanje. Može li se reći za hrvatske žene, da su one »nevine u krvi onih pravednika«, koji su kucali na vrata života, da budu jednom nosioci naše narodne budućnosti, a one su im iz sebičnoga straha zatvorile vrata? Ne bi li one najviše učinile za budućnost hrvatskoga naroda, kad bi se udružile i na čitavoj liniji povele odlučnu borbu protiv ovog najodvratnijeg i najopasnijeg narodnog neprijatelja. Dok ne budu hrvatski muževi i žene junačkom požrtvovnošću vršili prema svom narodu najosnovnije prirodne dužnosti očinstva i majčinstva, dotle će najoduševljeniji poklici domovini zvučiti kao prazne fraze; dotle će na našem patriotizmu počivati sjena laži; on će biti kao stablo, kojem se grane još divno zelene, ali ne donosi nikakva ploda, jer ga u korijenu podgriza smrtonosni crv. Radujem se i s udivljenjem i štovanjem pozdravljam sve one hrvatske žene, koje s najvećim samoprijegorom u ova opaka vremena ustraju na svom mjestu; žene, koje svim žarom ljube lijepu našu domovinu; koje budnim okom brižne majke prate tešku njezinu borbu za slobodu i blagostanje; žene uvijek spremne, da — poput slavnih Hrvatica naše burne prošlosti — bodre i pomažu svoje muževe; da s njima zajedno trpe i s njima zajedno u pradjedovskoj vjeri i u moralnoj čistoći podižu novi, mladi i zdravi rod, koji će dostojno kroz buduće vjekove pronijeti divno bogatstvo hrvatske narodne duše.

A. Alojzije Stepinac
nadbiskup zagrebački